

Секція: Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄС

Акименко Олена Юріївна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Чернігівського національного технологічного університету

Мальцев Олексій Олександрович

магістр кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Чернігівського національного технологічного університету

Найуспішнішим результатом міжнародної економічної інтеграції у світі є Європейський Союз, країни-члени якого, створивши економічний і валютний союз, на практиці досягли найвищої стадії міжнародної економічної інтеграції, успіх якої значною мірою залежить від політичної волі держави, цілеспрямованих дій і зусиль влади.

Термін «інтеграція» походить від латинського *integer* і у сучасному економічному словнику інтеграція визначена як:

- а) стан пов'язаності окремих диференційованих частин в ціле;
- б) процес відновлення цілісності, взаємного зближення і утворення взаємозв'язків, який призводить до такого стану [6, с. 133].

Міжнародна економічна інтеграція – це процес економічної взаємодії країн з метою зближення господарських механізмів. Отже, європейська інтеграція – це за суттю політичний процес з економічними цілями, а інтеграція України до ЄС є не простим питанням, адже вона відбувається уже досить тривалий період, хоча і зрозуміло, що даний процес не може проходити швидко.

На сьогодні Україна співпрацює з ЄС в таких галузях та напрямках як: промисловість; гірничодобувна та сировинна промисловість; наука й техніка; освіта і навчання; сільське господарство; енергетика; цивільна ядерна галузь; охорона довкілля; транспорт; космічна промисловість; поштові послуги і

телекомунікації; охорона здоров'я і безпека, працевлаштування та соціальний захист; туризм; митна справа; економіка; боротьба з незаконним обігом наркотичних речовин; культура. Взагалі, інтеграція нашої країни до ЄС повинна сприяти реалізації національних інтересів, побудові економічно розвинутої і демократичної держави, зміцненню позицій у світовій системі міжнародних відносин [5]. Членство України в ЄС має позитивні наслідки: відкривається шлях для розширення ринків збуту для української продукції; поліпшуються умови доступу українських експортерів на окремі товарні ринки нових членів ЄС (внаслідок переважного зниження рівня тарифного захисту і підвищення рівня конкурентного середовища в країнах-кандидатах). Це, відповідно, активізує зовнішньоекономічну діяльність України та дозволяє отримувати вигоди від міжнародного розподілу праці.

Регулювання зовнішньоекономічної діяльності є об'єктивною необхідністю, яка полягає в тому, що воно спрямоване на забезпечення захисту інтересів країни та її суб'єктів господарювання, на створення для них рівних можливостей розвивати всі види підприємницької діяльності та напрями використання доходів і здійснення інвестицій, а також спрямоване на розвиток конкуренції та обмеження монополізму [3].

Дослідження процесу регулювання ЗЕД є актуальним, тому що ефективні, справедливі та зрозумілі правила здійснення та регулювання ЗЕД можуть стимулювати економічну активність підприємств, забезпечувати захист їх економічних інтересів, заохочувати конкуренцію. Дане питання постійно перебуває в полі зору науковців, серед них: Дахно І.І., Дроздова Г.М., Дугінець Г.В., Завербний А.С., Кириченко О.А., Козак Ю.Г., Логвінова Н.С., Мазаракі А.А., Нижник В.М., Орловська Ю.В., Пергат Л.І., Погребняк А.Ю., Тюріна М.Н., Шкурупій О.В., Шмиголь Н.М., Юхновська Ю.О. та ін.

У своїх працях науковці розкрили чимало різних теоретичних та методичних підходів до регулювання ЗЕД підприємств. Віддаючи належне науковим напрацюванням з цієї проблематики, слід зауважити, що на даний час

ще цілу низку теоретичних та практичних питань не вирішено і вони потребують подальших досліджень.

Основним нормативно-правовим актом, який регулює ЗЕД, визначає її види, установлює принципи, дає класифікацію суб'єктам, формулює права учасників ЗЕД, розкриває структуру та функції органів регулювання ЗЕД, принципи оподаткування, митного регулювання, страхування, ліцензування, визначає спеціальні правові режими ЗЕД, є Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [1]. Важливою складовою зовнішньоекономічної діяльності є її регулювання. Метою регулювання ЗЕД у відповідності до Закону «Про ЗЕД» є:

- забезпечення збалансованості економіки та рівноваги внутрішнього ринку України;
- стимулювання прогресивних структурних змін в економіці, в тому числі зовнішньоекономічних зв'язків суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України;
- створення найбільш сприятливих умов для залучення економіки України в систему світового поділу праці та її наближення до ринкових структур розвинутих зарубіжних країн [1].

Науковцями механізми регулювання ЗЕД поділяються на: тарифне (митне), нетарифне та валютне регулювання [3, с. 18].

Митне регулювання - регулювання питань, пов'язаних із встановленням мит та інших податків, що справляються при переміщенні товарів через митний кордон України, процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю України [2].

Погоджуємось із думкою Козака Ю. Г., який під митним регулюванням розуміє: раціоналізацію товарної структури ввозу товарів до України; підтримку раціонального співвідношення ввозу та вивозу товарів, валютних доходів та видатків на території України; створення умов щодо прогресивних змін у структурі виробництва; захист економіки України від недобросовісної іноземної конкуренції; забезпечення умов щодо ефективної інтеграції України у світове господарство [3, с. 18].

Наслідками введення митного тарифу є скорочення загального обсягу попиту, одержання державою додаткового доходу, збільшення внутрішнього виробництва товару, зменшення обсягу імпорту, зниження добробуту споживачів, економічні втрати країни, що виникають через необхідність внутрішнього виробництва під захистом тарифу додаткової кількості товарів при більш високих витратах [3, с. 20].

Нетарифне регулювання поділяється на кількісні, приховані та фінансові методи регулювання. До кількісних відносяться:

1. квотування, при якому квота розглядається як кількісна міра обмеження експорту чи імпорту товару визначеною кількістю або сумою на певний проміжок часу;

2. ліцензування, де ліцензія виступає дозволом, виданим державними органами на експорт чи імпорт товару у встановлених кількостях за визначений проміжок часу;

3. «добровільне» обмеження експорту (ДОО) – це кількісне обмеження експорту, засноване на зобов'язанні одного з торгових партнерів обмежити (чи не розширювати) обсяг експорту, прийняте в рамках міждержавної угоди про встановлення квот на експорт товару [3, с. 21-23].

До прихованих відносяться технічні бар'єри (національні стандарти якості, економічні вимоги, санітарні обмеження, вимоги до упакування і маркування товарів, вимоги про дотримання ускладнених митних формальностей, законів про захист споживачів і т.п.), внутрішні податки та збори, державні закупівлі [3, с. 23-24].

Фінансові методи регулювання включають демпінг (експорт товарів за цінами, нижчими від собівартості, чи принаймні, за ціною нижчою, ніж на внутрішньому ринку) та субсидії експортерам [3, с. 24-25].

Законом України «Про валюту і валютні операції», який буде введений в дію 7 лютого 2019 р. визначається, що валютне регулювання – це діяльність Національного банку України та в установлених цим Законом випадках Кабінету Міністрів України, спрямована на регламентацію здійснення

валютних операцій суб'єктами валютних операцій і уповноваженими установами [2].

Система валютного регулювання являє собою регламентацію режиму здійснення валютних операцій, міжнародних розрахунків, визначення загальних принципів валютного регулювання, повноважень державних органів і функцій банків та інших фінансових установ у регулюванні валютних операцій, прав та обов'язків суб'єктів валютних відносин, порядку здійснення валютного контролю, відповідальності за порушення валютного законодавства [3].

Отже, створення справедливого та ефективного механізму регулювання ЗЕД забезпечить умови для поглиблення залучення України в систему світового поділу праці, що в свою чергу підвищить економічну активність підприємств та конкуренцію між ними, забезпечить захист їх економічних інтересів.

Список використаних джерел: 1.

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» // Верховна Рада України.- Офіц. вид. - К.: Парлам. вид-во,1991.- №29. – (Бібліотека офіційних видань).

2. Закон України «Про валюту і валютні операції» від 21.06.2018 р. № 2473-VIII [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Ключник А.В. Особливості регулювання розвитку зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_10/31.pdf.

3. Козак Ю. Г. Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство-регіон [монографія]. / Ю. Г. Козак, Н. В. Притула, О. А. Єрмакова та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 240 с.

4. Пастушок Т.О. Інтеграція України: переваги та недоліки [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://intkonf.org/pastushok-to-integratsiya-ukrayini-perevagi-ta-nedoliki>.

5. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. – М. : ИНФРА-М, 1997. – 479с.